

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΕΝΙΑΙΑ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΗ ΑΡΧΗ
ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΣΥΜΒΑΣΕΩΝ

ΑΠΟΦΑΣΗ

295/2014

(Της διαδικασίας του άρθρου 2, παρ. 2, περ. γ(δδ) Ν. 4013/2011)
Η ΕΝΙΑΙΑ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΗ ΑΡΧΗ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΣΥΜΒΑΣΕΩΝ

Στην Αθήνα σήμερα την 24η Σεπτεμβρίου του έτους δύο χιλιάδες δέκα τέσσερα (2014) ημέρα Τετάρτη και ώρα 10.00, και επί της οδού Λ.Κηφισίας 7, όπου και τα γραφεία της, συνήλθε η **ΕΝΙΑΙΑ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΗ ΑΡΧΗ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΣΥΜΒΑΣΕΩΝ** σε συνεδρίαση μετά από σχετική πρόσκληση του Προέδρου της, η οποία γνωστοποιήθηκε νομίμως σε όλα τα μέλη της Αρχής.

Από τα προσκληθέντα μέλη της Αρχής παρέστησαν κατά την συνεδρίαση τα ακόλουθα:

Αναπληρωτής Πρόεδρος: Χρήστος Δετσαρίδης

Αντιπρόεδρος: Χριστίνα Μπουσουλέγκα

Μέλη: Καραμανλής Ευάγγελος

Κουλούρη Ιωάννα

Λουρίκας Δημήτριος (μέσω τηλεδιάσκεψης)

Σταθακόπουλος Δημήτριος

Τα λοιπά τακτικά και αναπληρωματικά μέλη, καίτοι προσκληθέντα, δεν προσήλθαν.

Γραμματέας: Στυλιανή Τσιάβου

Εισηγητές: Αρ. Ζαχαρόπουλος, Πολιτικός μηχανικός, ως προς το τεχνικό σκέλος, Π. Μπαράκου, Νομικός, ως προς το νομικό σκέλος, Ειδικό Επιστημονικό Προσωπικό Ε.Α.Α.ΔΗ.ΣΥ.

Κατά την διάρκεια της Συνεδρίασης παρέστησαν οι Εισηγητές κ.κ. Ζαχαρόπουλος Αριστοτέλης και Μπαράκου Παναγιώτα, καθώς και η Προϊσταμένη του Τμήματος Γνωμοδοτήσεων κα Καξιρή Μαρία – Χριστίνα, οι οποίοι και αποχώρησαν πριν την έναρξη της διαδικασίας ψηφοφορίας από τα Μέλη της Αρχής.

Ερώτημα: Το υπ' αρ. πρωτ. ΥΠΠΟΑ/ΓΔΑΜΤΕ/ΔΑΝΣΜ/203927/23155/2062/04.08.2014 αίτημα της Διεύθυνσης Αναστήλωσης Νεωτέρων και Σύγχρονων Μνημείων (εφεξής ΔΑΝΣΜ) προς την Ε.Α.Α.ΔΗ.ΣΥ. (εφεξής Αρχή) και τα συνημμένα σε αυτό έγγραφα, το οποίο παρελήφθη στις 05.08.2014 (αρ.πρωτ. εισερχ. 3289), όπως συμπληρώθηκε με το με αρ. πρωτ. ΥΠΠΟΑ/ΓΔΑΜΤΕ/ΔΑΝΣΜ/232893/26127/2324/12.09.2014 έγγραφο της αιτούσας, το οποίο παρελήφθη στις 12.09.2014 (αρ.πρωτ.εισερχ. 3754).

Θέμα: Παροχή σύμφωνης γνώμης της Αρχής επί του αιτήματος της Διεύθυνσης Αναστήλωσης Νεωτέρων και Σύγχρονων Μνημείων του Υπουργείου Πολιτισμού και Αθλητισμού για την προσφυγή στη διαδικασία διαπραγμάτευσης για τη σύναψη 1ης Συμπληρωματικής Σύμβασης Εργασιών (1η ΣΣΕ), προϋπολογιζόμενης δαπάνης 5.585.715,39€ (χωρίς Φ.Π.Α. 23%), σε εκτελούμενο έργο με τίτλο "Αποκατάσταση διατηρητέου κτηριακού συγκροτήματος Εθνικής Πινακοθήκης και Μουσείου Αλεξάνδρου Σούτζου, προσθήκη κατ'επέκταση και καθ'ύψος ενός ορόφου και τριών υπογείων".

-----

1. Με το με αρ. πρωτ. ΥΠΠΟΑ/ΓΔΑΜΤΕ/ΔΑΝΣΜ/203927/23155/2062/04.08.2014 αίτημα της Διεύθυνσης Αναστήλωσης Νεωτέρων και Σύγχρονων Μνημείων (εφεξής ΔΑΝΣΜ) προς την Ε.Α.Α.ΔΗ.ΣΥ. (εφεξής Αρχή) και τα συνημμένα σε αυτό έγγραφα, το οποίο παρελήφθη στις 05.08.2014 (αρ.πρωτ.εισερχ. 3289), όπως συμπληρώθηκε με το με αρ. πρωτ. ΥΠΠΟΑ/ΓΔΑΜΤΕ/ΔΑΝΣΜ/232893/26127/2324/12.09.2014 έγγραφο της αιτούσας, το οποίο παρελήφθη στις 12.09.2014 (αρ.πρωτ.εισερχ. 3754), η ΔΑΝΣΜ αιτείται την παροχή σύμφωνης γνώμης της Αρχής σύμφωνα με το άρθρο 2 παρ. 2 περ. γ υποπερ. δδ του ν. 4013/2011, όπως ισχύει, προκειμένου να προβεί στη διενέργεια διαδικασίας διαπραγμάτευσης χωρίς δημοσίευση προκήρυξης, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 25 παρ. 4 περ. α του π.δ. 60/2007, με αντικείμενο την ανάθεση της 1ης Συμπληρωματικής Σύμβασης Εργασιών (εφεξής Σ.Σ.Ε.), προϋπολογιζόμενης δαπάνης 5.585.715,39€ (χωρίς Φ.Π.Α. 23%) σε εκτελούμενο έργο με τίτλο «Αποκατάσταση διατηρητέου κτηριακού συγκροτήματος Εθνικής Πινακοθήκης και Μουσείου Αλεξάνδρου Σούτζου, προσθήκη κατ'επέκταση και καθ' ύψος ενός ορόφου και τριών υπογείων».

I. Ιστορικό-πραγματικά περιστατικά

2. Από το φάκελο της υπόθεσης και τα περιεχόμενα σε αυτόν στοιχεία και σχετικά έγγραφα προκύπτουν τα ακόλουθα:

2.α. Με τη με αριθ. πρωτ. ΥΠΠΟ/ΔΑΝΣΜ/120318/3273/29.05.2009 απόφαση Προϊσταμένης Αρχής εγκρίθηκαν η Αρχιτεκτονική, η Στατική και η Η/Μ Μελέτη Εφαρμογής, καθώς και τα τεύχη δημοπράτησης για την επέκταση της Εθνικής Πινακοθήκης και Μουσείου Αλεξάνδρου Σούτζου (ΕΠΜΑΣ).

2.β. Με τη με αριθ. πρωτ. ΥΠΠΟΤ/ΔΑΝΣΜ/33936/798/04.04.2012 Απόφαση Υπουργού Πολιτισμού και Τουρισμού εγκρίθηκε η οικονομοτεχνική μελέτη του έργου του θέματος.

2.γ. Με το με αριθ. πρωτ. ΕΥΠΟΤ/Γ/ΑΤΤ24/3374/14.09.2012 έγγραφο της Ειδικής Υπηρεσίας Πολιτισμού και Τουρισμού του ΥΠΠΟΤ, διατυπώθηκε η σύμφωνη γνώμη της για τη δημοπράτηση του 4^{ου} υποέργου με τίτλο: «Αποκατάσταση διατηρητέου κτηριακού συγκροτήματος Εθνικής Πινακοθήκης & Μουσείου Αλεξάνδρου Σούτζου, προσθήκη κατ' επέκταση και καθ' ύψος ενός ορόφου και τριών υπογείων».

2.δ. Ο διεθνής διαγωνισμός με ανοιχτή διαδικασία διενεργήθηκε στις 30.11.2012. Ο προϋπολογισμός δημοπράτησης ήταν 26.016.260,16€ (χωρίς ΦΠΑ). Η σχετική σύμβαση υπεγράφη στις 04.04.2013, ύστερα από το με αριθ. πρωτ. 3964/21.02.2013 έγγραφο του Ελεγκτικού Συνεδρίου, σύμφωνα με το οποίο το Ελεγκτικό Συνέδριο, με την αρ. 49/2013 Πράξη του Ε' Κλιμακίου, απεφάνθη ότι δεν κωλύεται η υπογραφή της Σύμβασης, καθώς και του εγγράφου με αριθ. πρωτ. ΕΥΤΟΠ/Γ/ΑΤΤ24/1121/02.04.2013 της Ειδικής Υπηρεσίας Πολιτισμού και Τουρισμού του ΥΠΠΟΤ, με το οποίο διατύπωσε τη σύμφωνη γνώμη της για το σχέδιο Σύμβασης. Η συμβατική δαπάνη ανήλθε σε 16.550.482,59€ (χωρίς ΦΠΑ). Ως συνολική προθεσμία περαίωσης των εργασιών ορίστηκαν 850 ημερολογιακές ημέρες από την υπογραφή της σύμβασης (λήξη 03.08.2015). Αντικείμενο του Έργου είναι η ολοκλήρωση του Κτιριακού Συγκροτήματος της Εθνικής Πινακοθήκης και Μουσείου Αλεξάνδρου Σούτζου που συνοπτικά περιλαμβάνει: α) την Κατασκευή του νέου υπόγειου Κτηρίου Γ ανάμεσα στα υφιστάμενα κτίρια Α και Β και στον ακάλυπτο χώρο προς τη Λεωφόρο Βασιλέως Κωνσταντίνου (περιοδικές εκθέσεις αποθήκες και Η/Μ εγκαταστάσεις), β) την Προσθήκη εξωτερικά των κτιρίων κλιμακοστασίων με ανελκυστήρες στα δύο υφιστάμενα κτίρια Α και Β, τα οποία καλύπτουν τις απαιτήσεις πυρασφαλείας και ενοποιούν λειτουργικά τους εκθεσιακούς χώρους, γ) την αναδιαρρύθμιση του κτηρίου Α στο ισόγειο (υποδοχή κοινού και πωλητήριο) στον ημιώροφο (χώρος εκτόνωσης – βοηθητικές χρήσεις αμφιθεάτρου- καμπίνες) και στο υπόγειο (αμφιθέατρο, καφετέρια, παιδικό τμήμα, κοινόχρηστοι χώροι), δ) το σύνολο των εργασιών για την αναδιαρρύθμιση του Κτηρίου Β εκτός των εξωτερικών κουφωμάτων και ψευδοροφών, ε) το σύνολο των Η/Μ εγκαταστάσεων του συνόλου του έργου, για όλα τα επιμέρους κτίρια και τον περιβάλλοντα χώρο.

2.ε. Με τη με αριθ. πρωτ ΥΠ.ΠΟ.Α./ΓΔΑΜΤΕ/ΔΑΝΣΜ/111865/16312/1469/28.06.2013 Απόφαση, εγκρίθηκε η χορήγηση παράτασης της συνολικής προθεσμίας περαίωσης του έργου «με αναθεώρηση» κατά 88 ημερολογιακές ημέρες, ήτοι μέχρι 29.10.2015 (σχετική προέγκριση από τη Διαχειριστική Αρχή με το με αρ. πρωτ. 2329/19.06.2013 έγγραφό της).

2.ζ. Με τη με αριθ. πρωτ. 17/02.07.2013 επιστολή του ο ανάδοχος (με συνημμένη την Τεχνική Έκθεση αποτελεσμάτων μέτρησης στάθμης υπογείων υδάτων στην περιοχή του βαθέως ορύγματος), γνωστοποίησε στην Υπηρεσία τη διαφοροποίηση της στάθμης υπογείων υδάτων για το εν λόγω έργο.

2.η. Με τη με αριθ. πρωτ. ΥΠ.ΠΟ.Α./ΓΔΑΜΤΕ/ΔΑΝΣΜ/147615/21073/1875/29.08.2013 Απόφαση απορρίφθηκε σχετική όχληση – ειδική δήλωση του αναδόχου για διακοπή του εν λόγω έργου.

2.θ. Με το με αριθ. πρωτ. ΥΠ.ΠΟ.Α./ΓΔΑΜΤΕ/ΔΑΝΣΜ/174772/24690/2155/27.09.2013 έγγραφο της Δ/νουσας Υπηρεσίας δόθηκε εντολή στον ανάδοχο, για την εκπόνηση τροποποίησης της στατικής μελέτης και της μελέτης αντιστήριξης των πρηνών του κτηρίου Γ του έργου.

2.ι. Με τη με αρ. πρωτ. ΥΠΠΟΑ/ΓΔΑΜΤΕ/ΔΑΝΣΜ/252941/34583/3081/23.12.2013 Απόφαση Υπουργού εγκρίθηκε η τροποποίηση της εγκεκριμένης στατικής μελέτης και της μελέτης αντιστήριξης των πρηνών του κτηρίου Γ' του έργου, ύστερα και από τη γνωμοδότηση του Τεχνικού Συμβουλίου (22.1.2014/191^η/Συνεδρία), σύμφωνα με την οποία γνωμοδότησε για την έγκριση της τροποποίησης των αναγκαίων εγκεκριμένων μελετών, λόγω αλλαγής της στάθμης του Υπόγειου Υδροφόρου Ορίζοντα (Υ.Υ.Ο) του έργου «Αποκατάσταση διατηρητέου κτηριακού συγκροτήματος Εθνικής Πινακοθήκης & Μουσείου Αλεξάνδρου Σούτζου, προσθήκη κατ' επέκταση & καθ' ύψος ενός ορόφου και τριών υπογείων», σύμφωνα με την παρ. 2 του άρθρου 45 του Ν. 3669/08, λόγω απροβλέπτων περιστάσεων.

2.ια. Με τη με αρ. πρωτ. ΥΠΠΟΑ/ΓΔΑΜΤΕ/ΔΑΝΣΜ/243245/33327/2954/12.12.2013 Απόφαση της Γενικής Διεύθυνσης Αναστήλωσης Μουσείων και Τεχνικών Έργων (ΓΔΑΜΤΕ) εγκρίθηκε ο 1ος ΑΠΕ του έργου δαπάνης 16.550.482,59 € (χωρίς ΦΠΑ) (προέγκριση με το με αριθ. πρωτ. ΕΥΠΟΤ/Γ/ΑΤΤ24/4959/10.12.2013 έγγραφο της Ειδικής Υπηρεσίας Πολιτισμού και Τουρισμού), ήτοι σε ισοζύγιο με την αρχική σύμβαση.

2.ιβ. Με το με αριθ. πρωτ. ΥΠΠΟΑ/ΓΔΑΜΤΕ/ΔΑΝΣΜ/32923/3978/407/10.02.2014 ενημερωτικό έγγραφο ορίστηκαν εμπειρογνώμονες για τον έλεγχο των τροποποιημένων μελετών.

2.ιγ. Με το με αριθ. πρωτ. ΥΠΠΟΑ/ΓΔΑΜΤΕ/ΔΑΝΣΜ/69468/7895/718/18.03.2014 έγγραφο της ΓΔΑΜΤΕ, διαβιβάστηκαν προς τον ανάδοχο του έργου οι από τις 07.02.2014 και 24.02.2014 εκθέσεις ελέγχου των εμπειρογνομόνων της ΕΠΜΑΣ, με παρατηρήσεις επί των μελετών Αντιστήριξης πρηνών του κτηρίου Γ και της Στατικής μελέτης του κτηρίου Γ.

2.ιδ. Με τη με αριθ. πρωτ.ΥΠ.ΠΟ.Α./ΓΔΑΜΤΕ/ΔΑΝΣΜ/43035/5303/505/21.02.2014 Απόφαση απορρίφθηκε η αίτηση διάλυσης της σύμβασης του έργου «Αποκατάσταση διατηρητέου κτηριακού συγκροτήματος Εθνικής Πινακοθήκης & Μουσείου Αλεξάνδρου Σούτζου, προσθήκη κατ' επέκταση & καθ' ύψος ενός ορόφου και τριών υπογείων».

2.ιε. Με το με αριθ. πρωτ. 116/02.03.2014 έγγραφο του αναδόχου υπεβλήθη η τροποποιημένη Στατική μελέτη, αφού λήφθηκαν υπόψη οι παρατηρήσεις – υποδείξεις των εμπειρογνομόνων.

2.ιστ. Με το με αριθ. πρωτ. ΥΠΠΟΑ/ΓΔΑΜΤΕ/ΔΑΝΣΜ/79623/9162/812/04.04.2014 έγγραφο της Προϊσταμένης Αρχής δόθηκε εντολή για επικαιροποίηση της μελέτης αντιστήριξης πρηνών του κτηρίου Γ που υποβλήθηκε στις 28.03.2014.

2.ιζ. Με τη με αριθ. πρωτ.ΥΠ.ΠΟ.Α./ΓΔΑΜΤΕ/ΔΑΝΣΜ/180729/20447/1808/11.07.2014 Απόφαση Υπουργού εγκρίθηκαν η επικαιροποιημένη στατική μελέτη και η μελέτη αντιστήριξης των πρηνών του κτηρίου Γ του

έργου του θέματος, ύστερα και από το με αριθ. πρωτ. 11/Β/15.05.2014 έγγραφο της Εθνικής Πινακοθήκης (ΕΠΜΑΣ), με το οποίο διαβίβασε τις απόψεις και τη σύμφωνη γνώμη των εμπειρογνομόνων.

2.ιη. Με τη με αρ. πρωτ. ΥΠΠΟΑ/ΓΔΑΜΤΕ/ΔΑΝΣΜ/192871/21761/1923/23.07.2014 Απόφαση της Προϊσταμένης Αρχής εγκρίθηκε ο 2ος ΑΠΕ του έργου δαπάνης 16.550.482,59€ (χωρίς ΦΠΑ), ήτοι σε ισοζύγιο με τον 1ο ΑΠΕ. (προέγκριση με το με αριθ. πρωτ. ΕΥΠΟΤ/Γ/ΑΤΤ24/3091/15.7.2014 έγγραφο της Ειδικής Υπηρεσίας Πολιτισμού και Τουρισμού).

3. Με το παρόν αίτημά της, όπως συμπληρώθηκε, η ΔΑΣΜ αιτείται την παροχή σύμφωνης γνώμης της Αρχής για την υπογραφή της 1ης Σ.Σ.Ε., δαπάνης 5.585.715,39€ (χωρίς Φ.Π.Α. 23%), στο εν θέματι εκτελούμενο έργο, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 25 παρ. 4 περ. α του π.δ. 60/2007. Ειδικότερα, η αναθέτουσα αρχή επικαλείται τα αναφερόμενα στην Αιτιολογική Έκθεση που συνοδεύει τον 3ο Α.Π.Ε., τα οποία έχουν ως εξής:

“Γ2. ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΗ ΣΥΜΒΑΣΗ

Η εγκεκριμένη Στατική μελέτη που συνοδεύει την Σύμβαση για την κατασκευή του υπόγειου κτηρίου Γ' και των πρηνών αντιστήριξης, είχε βασισθεί στην υπάρχουσα γεωτεχνική μελέτη του έτους 2001.

Σύμφωνα με αυτήν ο υδροφόρος ορίζοντας κυμαινόταν σε βάθος 16,92 έως 18,22 μ. (δηλ. στις στάθμες -24,22 έως -25,52 μ. από το μηδέν σχεδιασμού της μελέτης).

Επισημαίνεται ότι το μηδέν σχεδιασμού είναι η στάθμη δαπέδου του ισόγειου του κτηρίου Α'. Η δε τελική στάθμη διαμόρφωσης περιβάλλοντος χώρου πάνω από το κτήριο Γ' είναι -7,30 περίπου μέτρα.

Θεωρήθηκε, λοιπόν, ότι ο υδροφόρος ορίζοντας δεν επηρεάζει την υπόγεια κατασκευή, η οποία γίνεται σε βάθος 15,20 μ. (-22,50 από το μηδέν σχεδιασμού) και δεν ελήφθη καθόλου υπόψη στο σχεδιασμό της μελέτης.

Σύμφωνα με τις υποχρεώσεις του Αναδόχου, όπως αυτές αναφέρονται και στην Τεχνική Έκθεση της Στατικής Μελέτης αδειοδότησης και δημοπράτησης του έργου, οφείλουν να εκτελεστούν ερευνητικές τομές για την αποτύπωση των θεμελίων των υφιστάμενων κτηρίων.

Πριν την εκτέλεση των εκσκαφών αυτών, ο Ανάδοχος εκτέλεσε δύο νέες γεωτρήσεις με σκοπό την επιβεβαίωση του υδροφόρου ορίζοντα. Οι γεωτρήσεις αυτές έγιναν στο χώρο μεταξύ των κτηρίων Α και Β, εντός του μελλοντικού περιγράμματος του κτηρίου Γ.

Στις γεωτρήσεις αυτές έγιναν μετρήσεις της στάθμης του υδροφόρου ορίζοντα κάθε μέρα μεταξύ των 31.05.2013 και 25.06.2013, οι οποίες επέδειξαν σταθερά τη στάθμη σε απόλυτο υψόμετρο +91,50 έως +93,10 μ., δηλ. περί τα 6,5 έως 8,00 μ. περίπου κάτω από τη στάθμη του περιβάλλοντος χώρου (+99,60 μ.).

Προκειμένου αφενός να ολοκληρωθεί η εικόνα του υπεδάφους στην περιοχή μεταξύ των κτηρίων Α' και Β' και πέριξ του κτηρίου Α', καθώς και να γίνουν μετρήσεις της διαπερατότητας του εδάφους προκειμένου να σχεδιαστεί το σύστημα ελέγχου των υπογείων νερών κατά τη διάρκεια των εκσκαφών, με δεδομένη την κατά πολύ υψηλότερη από την αναμενόμενη στάθμη του Υ.Υ.Ο., πραγματοποιήθηκε από τον Ανάδοχο, μετά την με αριθ. πρωτ. ΥΠΠΟΑ/ΓΔΑΜΤΕ/ΔΑΝΣΜ/174772/24690/2155/27.9.13 εντολή, συμπληρωματική γεωτεχνική έρευνα τον Οκτώβριο 2013, αποτελούμενη από τέσσερις δειγματοληπτικές γεωτρήσεις.

Από την έρευνα αυτή επιβεβαιώθηκε η αρκετά υψηλότερη στάθμη του υπόγειου υδροφόρου ορίζοντα εν σχέση προς αυτή της αρχικής γεωτεχνικής έρευνας (2001) και η οποία κυμάνθηκε την βροχερή περίοδο Οκτώβριος – Νοέμβριος 2013 μεταξύ των απολύτων υψομέτρων +93,00 έως +96,00 μ., δηλ. περί τα 3,50 μ. έως 6,50 μ. περίπου κάτω από την αρχική στάθμη περιβάλλοντος χώρου (+99,60 μ.).

Σύμφωνα με τα νέα αυτά στοιχεία προκύπτει ότι το κτήριο Γ' βρίσκεται σε μεγάλο τμήμα του εντός του Υ.Υ.Ο. (βλ. τεύχος powerpoint).

Σημειώνουμε ότι στη στρωματογραφία που συναντάται στη θέση του έργου, με την κλίση που αιτιολογεί η ύπαρξη της διευθετημένης κοίτης του Ιλισού, αλλά και τη σημαντική διαφορά στη βροχόπτωση και την υδρογεωλογία του λεκανοπεδίου, όπως αυτή επηρεάστηκε από τα πολλά και μεγάλα έργα που εκτελέστηκαν στη δεκαετία αυτή, υποστηρίζουμε πως πρόκειται για μεταβολή που, λόγω του ανάγλυφου της επι-

φάνειας του αθηναϊκού σχιστόλιθου, να έχει συμβεί και να επιφέρει σημαντικές αλλαγές στο σχεδιασμό του έργου και δεν ήταν δυνατό να προβλεφθεί.

Σύμφωνα και με την Τεχνική Έκθεση που συντάχθηκε από τον Ανάδοχο της Γεωτεχνικής Έρευνας («Τεχνική Έκθεση Σχετική με τη Στάθμη του Υ.Υ.Ο., ΓΕΩΣΥΜΒΟΥΛΟΙ ΕΠΕ, Νοέμβριος 2013») προκύπτουν τα εξής:

1. Ο παρατηρούμενος, ασθενής γενικά, υδροφόρος ορίζοντας στο σχηματισμό των Αθηναϊκών σχιστόλιθων είναι επικρεμάμενος και αναπτύσσεται εντός της ανώτερης, εντονότερα αποσαθρωμένης, ζώνης του σχηματισμού, ο οποίος είναι πρακτικά αδιαπέρατος. Ο επικρεμάμενος αυτός ορίζοντας τροφοδοτείται γενικά από τις κατεισδύσεις των κατακρημνισμάτων, ενώ τοπικά μπορεί να τροφοδοτείται και από τους υπερκείμενους ασβεστόλιθους ή και πλευρικά από ρέματα, όπου αυτά εμφανίζονται εντός του λεκανοπεδίου. Κατά συνέπεια, η ύπαρξη και η στάθμη του υδροφόρου αυτού ορίζοντα εξαρτάται κατά μεγάλο ποσοστό από το εποχιακό ύψος βροχόπτωσης σε κάποιο σχετικά μεγάλο χρονικό διάστημα (της τάξης πολλών μηνών).

2. Από επεξεργασία των βροχομετρικών στοιχείων της τελευταίας 20ετίας για την περιοχή της Αθήνας προκύπτει ότι κατά την περίοδο που προηγείται της περιόδου εκτέλεσης της αρχικής γεωτεχνικής έρευνας (Ιούνιος 2001) εμφανίζονται τα μικρότερα ύψη βροχόπτωσης της τελευταίας 20ετίας.

Πιο συγκεκριμένα, την περίοδο 1999 – 2001 το εξαμηνιαίο ύψος βροχόπτωσης αντιστοιχεί στο 25-50% περίπου του μέσου εξαμηνιαίου ύψους βροχόπτωσης και μόλις στο 10% - 20% του μεγίστου της τελευταίας 20ετίας. Οι μετρήσεις στάθμης του Υ.Υ.Ο. κατά τη διάρκεια της παλαιότερης γεωτεχνικής έρευνας (Ε. Αρβανιτάκη, Ιούλιος 2001) αντιστοιχούν στην κατώτερη αναμενόμενη στάθμη της τελευταίας 20ετίας και γιαυτό το λόγο εμφανίζονται ιδιαίτερα χαμηλές, ενώ οι μετρήσεις στάθμης των πρόσφατων ερευνών (GEOTERRA, Ιούνιος 2013 – ΓΕΩΣΥΜΒΟΥΛΟΙ ΕΠΕ, Οκτώβριος - Νοέμβριος 2013) αντιστοιχούν στα σχετικά μεγαλύτερα ύψη βροχόπτωσης της τελευταίας 20ετίας και γιαυτό το λόγο εμφανίζονται αρκετά υψηλότερες. (βλ. Τεχνική Έκθεση σχετική με τη στάθμη του Υ.Υ.Ο.).

Η απρόβλεπτη αυτή συνθήκη (η σύμπτωση δηλ. του χρόνου εκτέλεσης της αρχικής γεωτεχνικής έρευνας με την περίοδο της ξηρότερης περιόδου της τελευταίας 20ετίας), που είχε σαν αποτέλεσμα τον εντοπισμό πολύ χαμηλής στάθμης του Υ.Υ.Ο., οδηγεί σε διαφορά στάθμης Υ.Υ.Ο. περί τα 8,00 – 10,00 μ. περίπου (στη δυσμενέστερη περίπτωση) λόγω κλίσης του Υ.Υ.Ο. Το νέο αυτό δεδομένο επηρεάζει τις παραδοχές για την εκπόνηση της στατικής μελέτης του κτηρίου, αλλά και τη μελέτη της προσωρινής αντιστήριξης με τη μέθοδο των αλληλοτεμενόμενων πασσάλων.

Η Διευθύνουσα Υπηρεσία (με το αριθ. πρωτ. ΥΠ.ΠΟ.Α. / ΓΔΑΤΜΕ/ΔΑΝΣΜ/174772/24690/2156/27-09-2013 έγγραφό της) έδωσε εντολή, σύμφωνα με το άρθρο 45 παρ.2 του Ν.3669/2008 προς την Ανάδοχο «να αλλάξει την εκπόνηση νέας γεωτεχνικής μελέτης και την τροποποίηση της στατικής μελέτης και της μελέτης αντιστήριξης των πρανών του κτηρίου Γ', καθώς και την διερεύνηση των θεμάτων υδατοπροστασίας σε συνεργασία με μελετητή που διαθέτει τα νόμιμα προσόντα, προκειμένου να εισαχθεί το θέμα στο αρμόδιο Τεχνικό Συμβούλιο».

Οι μελέτες ολοκληρώθηκαν σε στάδιο μελέτης εφαρμογής και υπεβλήθησαν στην Διευθύνουσα Υπηρεσία προκειμένου να τύχουν της εγκρίσεώς της.

Παραλλήλως, η ΕΠΜΑΣ όρισε εμπειρογνώμονες για τον έλεγχο των μελετών, οι οποίοι με υπόμνημά τους προέβησαν σε παρατηρήσεις τις οποίες η Ανάδοχος κάλυψε με νεότερη υποβολή.

Η Διευθύνουσα Υπηρεσία, με το έγγραφό της με αριθ.πρωτ. ΥΠ.ΠΟ.Α./ΓΔΑΤΜΕ/ΔΑΝΣΜ/79623/9162/812/04-04-2014 απέστειλε εγκεκριμένη και θεωρημένη την μελέτη αντιστήριξης των πρανών του κτηρίου Γ' και όρισε επανέναρξη των εργασιών.

Οι νέες επικαιροποιημένες μελέτες εισήχθησαν στο Κ.Σ.Ν.Μ. και εγκρίθηκαν με την αριθ. πρωτ. ΥΠ.ΠΟ.Α. / ΓΔΑΤΜΕ/ΔΑΝΣΜ/180729/20447/1808/11.7.2014 Απόφαση Υπουργού.

Σύμφωνα με τα ανωτέρω παρατεθέντα στοιχεία και ένεκα της επανεκπόνησης των μελετών, δημιουργήθηκε ανάγκη ποσοτικής διαφοροποίησης τόσο ορισμένων συμβατικών εργασιών «από απαιτήσεις της κατασκευής οι οποίες καθίστανται απαραίτητες για την αρτιότητα και λειτουργικότητα του Έργου», αλλά και «ανάγκη εκτέλεσης συμπληρωματικών εργασιών, που δεν περιλαμβάνονται στο αρχικό ανατεθέν Έργο ούτε στην πρώτη συναφθείσα σύμβαση και οι οποίες κατέστησαν αναγκαίες λόγω απρόβλεπτων περι-

στάσεων κατά την εκτέλεση του Έργου, όπως αυτό περιγράφεται στην αρχική σύμβαση και ότι οι συμπληρωματικές εργασίες δεν μπορούν τεχνικά ή οικονομικά να διαχωριστούν από την κύρια σύμβαση ....», όπως χαρακτηριστικά αναφέρεται στο άρθρο 57 του Ν.2668/08 (παρ.1 και 3)

Οι διαφοροποιημένες αυτές εργασίες περιγράφονται με την αντίστοιχη αιτιολόγηση και τιμολόγησή τους και χωρίζονται στις εξής κατηγορίες:

Γ2.1 Αυξομειώσεις εργασιών με συμβατικές τιμές:1.517.620,71€

Γ.2.2 Νέες Εργασίες με νέες τιμές μονάδας:1.831.012,03€

Γ 3. ΝΕΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ ΛΟΓΩ ΕΥΡΕΣΗΣ ΕΠΙΚΙΝΔΥΝΟΥ ΥΛΙΚΟΥ (ΑΜΙΑΝΤΟΣ)

Κατά την εκτέλεση των εργασιών αποξηλώσεων – καθαιρέσεων στο κτήριο Α της Ε.Π.Μ.Α.Σ. ανευρέθηκαν επικίνδυνα υλικά (αμιάντος) με αποτέλεσμα ο τεχνικός Ασφαλείας του έργου να διακόψει αμέσως τις εργασίες και η Ανάδοχος να υποβάλει Ειδική Δήλωση Διακοπής, λόγω αδυναμίας συνέχισης των εργασιών εξ αιτίας της ανεύρεσης των επικίνδυνων αμιαντούχων υλικών.

Η Διευθύνουσα Υπηρεσία με το αριθ. πρωτ. ΥΠ.ΠΟ.Α/ΓΔΑΤΜΕ/ΔΑΝΣΜ/ 172266/24338/2131/25-09-2013 έγγραφο προς τον Ανάδοχο, ενημέρωσε για την ανάγκη πραγματοποίησης έρευνας εντοπισμού, καταγραφής και χαρτογράφησης επικίνδυνων υλικών από αρμόδια εταιρεία, προκειμένου να διαπιστωθεί η έκταση του φαινομένου στην επιφάνεια του κτηρίου Α.

Η μελέτη της εξειδικευμένης εταιρείας ΠΛΙΝΙΟΣ (ΕΚΕΦΕ ΔΗΜΟΚΡΙΤΟΣ) υποβλήθηκε στη Διευθύνουσα Υπηρεσία και ένεκα αυτής δημιουργήθηκε "ανάγκη εκτέλεσης συμπληρωματικών εργασιών, που δεν περιλαμβάνονται στο αρχικό ανατεθέν έργο, ούτε στην πρώτη συναφθείσα σύμβαση και οι οποίες κατέστησαν αναγκαίες λόγω απρόβλεπτων περιστάσεων κατά την εκτέλεση του έργου", όπως χαρακτηριστικά αναφέρεται στην παρ. 1 του άρθρου 57 του Ν 3669/08.

Οι εργασίες περιγράφονται με την αντίστοιχη αιτιολόγηση και τιμολόγησή τους και αφορούν στην κατηγορία Νέες Εργασίες με νέες τιμές μονάδας : 285.380,00€

Γ.4. ΑΠΡΟΒΛΕΠΤΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ ΛΟΓΩ ΝΕΩΝ ΕΥΡΗΜΑΤΩΝ ΦΕΡΟΝΤΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥ ΚΤΗΡΙΟΥ Β΄.

Κατά την εκτέλεση των εργασιών αποξηλώσεων– καθαιρέσεων στο κτήριο Β και ειδικότερα κατά την εκσκαφή των θεμελίων προκειμένου να γίνει η προετοιμασία για τις εργασίες ενισχύσεων του φέροντος οργανισμού του κτηρίου Β διαπιστώθηκε σημαντική διαφοροποίηση στα γεωμετρικά χαρακτηριστικά και στις θέσεις των συνδετήριων δοκών των πέδιλων θεμελίωσης.

Η Ανάδοχος υπέβαλε ερωτήματα με σχετικά έγγραφα της και η Διευθύνουσα Υπηρεσία απευθύνθηκε στον Αρχικό Μελετητή, ο οποίος πρότεινε ορισμένες διαφοροποιήσεις στη μελέτη ενισχύσεων του φέροντος οργανισμού του κτηρίου Β ένεκα των οποίων προκύπτουν ποσοτικές διαφοροποιήσεις τόσο ορισμένων εργασιών με συμβατικές τιμές " από απαιτήσεις της κατασκευής οι οποίες καθίστανται απαραίτητες για την αρτιότητα και λειτουργικότητα του Έργου", αλλά και "ανάγκη εκτέλεσης συμπληρωματικών εργασιών, που δεν περιλαμβάνονται στο αρχικό ανατεθέν έργο ούτε στην πρώτη συναφθείσα σύμβαση και οι οποίες κατέστησαν αναγκαίες, λόγω απρόβλεπτων περιστάσεων κατά την εκτέλεση του Έργου", όπως χαρακτηριστικά αναφέρεται στο άρθρο 57 του Ν3668/08(§ 1 και 2)

Οι διαφοροποιημένες αυτές εργασίες περιγράφονται με την αντίστοιχη αιτιολόγηση και τιμολόγησή τους και χωρίζονται στις εξής κατηγορίες:

Γ.4.1 Αυξομειώσεις με συμβατικές τιμές: 111.014,65€

Γ.4.2 Νέες Εργασίες με νέες τιμές μονάδας: 13.266,75€

Γ 5. ΣΤΑΛΙΕΣ ΛΟΓΩ ΔΙΑΚΟΠΗΣ ΤΩΝ ΕΡΓΑΣΙΩΝ

Η διαφοροποίηση της στάθμης του Υδροφόρου ορίζοντα επέβαλε την επανεκπόνηση διαφόρων μελετών, ως έχει προαναφερθεί. Το γεγονός αυτό επέβαλε την αδυναμία εκτέλεσης των εργασιών του πασσαλοδιαφράγματος του κτηρίου Γ΄ μέχρις εγκρίσεως των νέων μελετών.

Επίσης, η ανεύρεση αμιαντούχων υλικών στο κτήριο Α' επέβαλε την διακοπή των εργασιών στο εν λόγω κτήριο.

Μετά την ολοκλήρωση των εργασιών αποζηλώσεων – καθαιρέσεων διεκόπησαν όλες οι εργασίες και στο κτήριο Β, καθώς σύμφωνα με την κατασκευαστική διαδικασία που περιγράφεται στην εγκεκριμένη συμβατική Στατική Μελέτη του Έργου, η κατασκευή του πετάσματος των πασσάλων αντιστήριξης προηγείται των εργασιών ενισχύσεων των κτιρίων Α και Β. Επομένως ήδη από τον Νοέμβριο του 2013 ουδεμία εργασία σε κανένα κτήριο του Έργου εκτελούνταν.

Ειδικότερα διακρίνουμε τις παρακάτω χρονικές περιόδους αργίας – μη εκτέλεσης εργασιών:

Α. Από 19-08-2013 έως 09-09-2013 δεν εκτελούνται εργασίες στο κτήριο Γ

Β. Από 10-09-2013 έως 11-11-2013 δεν εκτελούνται εργασίες στα κτίρια Α και Γ

Γ. Από 12-11-2013 έως 04-04-2014 δεν εκτελούνται εργασίες στα κτίρια Α, Β και Γ

Η Ανάδοχος υπέβαλε σχετικές οχλήσεις προς την Διευθύνουσα Υπηρεσία για αξιώσεις αποζημιώσεως ένεκα του ανωτέρω γεγονότος και προσκόμισε σχετικά παραστατικά προς απόδειξη του βάσιμου των αιτημάτων της για τις θετικές ζημιές που υπέστη.

Τα κατωτέρω άρθρα 2Π/32, 2Π/33, 2Π/34, 2Π35, 2Π/36, 2Π/37, 2Π/38, 2Π/39, 2Π/40 και 2Π/41 εντάσσονται στο 2^ο Πρωτόκολλο Κανονισμού Τιμών Μονάδας Εργασιών (2^ο ΠΚΤΝΜΕ). Δαπάνη σταλιών: 587.280,69€.

ΠΙΝΑΚΑΣ 3ΟΥ ΑΠΕ

ΣΥΝΟΛΟ ΕΡΓΑΣΙΩΝ	ΑΡΧΙΚΗ ΣΥΜΒΑΣΗ	1 ^{ος} ΑΠΕ	2 ^{ος} ΑΠΕ	3 ^{ος} ΑΠΕ	ΣΥΜΠΛΗΡ/ΚΗ ΣΥΜΒΑΣΗ
Εργασίες	12.495.124,46	12.788.393,69	13.535.394,09	13.095.298,69	3.723.802,17
ΓΕ+ΟΕ(18%)	2.249.122,40	2.301.910,86	2.436.370,94	2.357.153,76	618.915,99
ΓΕ+ΟΕ(11,9%)					33.960,22
Άθροισμα:	14.744.246,86	15.090.304,55	15.971.765,03	15.452.452,45	4.376.678,38
Σταλίες					587.280,69
Απρόβλεπτα:	1.326.982,22	980.924,53	99.464,05	618.776,63	446.756,32
Αναθεώρηση:	479.253,51	479.253,51	479.253,51	479.253,51	175.000,00
Άθροισμα:	16.550.482,59	16.550.482,59	16.550.482,59	16.550.482,59	5.585.715,39
ΦΠΑ(23%)	3.806.611,00		3.806.611,00	3.806.611,00	1.284.714,54
Τελικό προσφερόμενο ποσό:	20.357.093,59		20.357.093,59	20.357.093,59	6.870.429,93

Η συνολική δαπάνη της 1^{ης} Σ.Σ.Ε. του 3^{ου} ΑΠΕ διαμορφώνεται στο ποσό των 6.870.429,93€, η δε συνολική δαπάνη του έργου σε 27.227.523,52€».

II. Νομικό πλαίσιο

5. Σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 2 παρ. 2 περ. γ υποπερ. δδ του ν. 4013/2011, όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 61 παρ. 1 του ν. 4146/2013 (ΦΕΚ Α' 90/18-04-2013) και το άρθρο 233 παρ. 5 περ. α του ν. 4281/2014 (ΦΕΚ Α' 160/08-08-2014), «δδ) Οι αποφάσεις των αναθετουσών Αρχών που αφορούν προσφυγή στη διαδικασία της διαπραγμάτευσης για την ανάθεση των δημόσιων συμβάσεων, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 25 παρ. 3 του π.δ. 59/2007 και των άρθρων 24 και 25 του π.δ. 60/2007, εξαιρουμένων των περιπτώσεων ανωτέρας βίας, εκδίδονται μετά από σύμφωνη γνώμη της Αρχής, εφόσον οι συμβάσεις αυτές εμπíπτουν, λόγω της εκτιμώμενης αξίας τους, στο πεδίο εφαρμογής των ανωτέρω προεδρικών διαταγμάτων. Η εν λόγω αρμοδιότητα ασκείται μέσα σε προθεσμία δεκαπέντε (15) εργασίμων ημερών από την περιέλευση του σχεδίου απόφασης στην Αρχή, συνοδευόμενου από όλα τα στοιχεία στα οποία θεμελιώνεται, κατά περίπτωση, η προσφυγή στη διαδικασία της διαπραγμάτευσης, με μέριμνα της αναθέτου-

σας αρχής. Με την άπρακτη παρέλευση της ως άνω προθεσμίας τεκμαίρεται η σύμφωνη γνώμη της Αρχής [...]».

6. Σύμφωνα με το άρθρο 6 του π.δ. 60/2007 (ΦΕΚ Α' 64/16.03.2007) με τίτλο «Προσαρμογή της Ελληνικής Νομοθεσίας στις διατάξεις της Οδηγίας 2004/18/ΕΚ "περί συντονισμού των διαδικασιών σύναψης δημοσίων συμβάσεων έργων, προμηθειών και υπηρεσιών", όπως τροποποιήθηκε με την Οδηγία 2005/51/ΕΚ της Επιτροπής και την Οδηγία 2005/75/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 16ης Νοεμβρίου 2005», το εν λόγω π.δ. «εφαρμόζεται στις δημόσιες συμβάσεις έργων, προμηθειών και υπηρεσιών που δεν εξαιρούνται, δυνάμει των εξαιρέσεων που προβλέπονται στα άρθρα 16, 17 και 9 έως 15, και των οποίων η εκτιμώμενη αξία εκτός φόρου προστιθέμενης αξίας (ΦΠΑ) είναι ίση προς ή ανώτερη από τα ακόλουθα κατώτατα όρια : [...] γ) 5.278.000 € για τις δημόσιες συμβάσεις έργων [...]».

Σημειώνεται ότι σύμφωνα με το άρθρο 2 του Κανονισμού της Επιτροπής της 13ης Δεκεμβρίου 2013 με αρ. 1336/2013 (ΕΕ), για την τροποποίηση των οδηγιών 2004/17/ΕΚ, 2004/18/ΕΚ και 2009/81/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, όσον αφορά τα κατώτατα όρια εφαρμογής τους κατά τις διαδικασίες σύναψης συμβάσεων, το ως άνω ποσό αναπροσαρμόστηκε, με έναρξη ισχύος την 01.01.2014, σε 5.186.000,00€.

7. Στην παρ. 1 του άρθρου 8 του π.δ. 60/2007 ορίζεται ότι: «Ο υπολογισμός της εκτιμώμενης αξίας μιας δημόσιας σύμβασης βασίζεται στο συνολικό πληρωτέο ποσό, εκτός ΦΠΑ, όπως προσδιορίζεται από την αναθέτουσα αρχή. Στον υπολογισμό αυτό, λαμβάνεται υπόψη το εκτιμώμενο συνολικό ποσό, συμπεριλαμβανομένων τόσο του τυχόν προβλεπόμενου δικαιώματος προαίρεσης όσο και των τυχόν παρατάσεων της σύμβασης...» και στην παρ. 2 ότι: «Η αποτίμηση πρέπει να ισχύει κατά το χρόνο αποστολής της προκήρυξης διαγωνισμού, όπως προβλέπεται στο άρθρο 29 παράγραφος 2 ή, στις περιπτώσεις όπου δεν απαιτείται μια τέτοια προκήρυξη, κατά το χρονικό σημείο έναρξης της διαδικασίας ανάθεσης της σύμβασης[...]».

8. Στο άρθρο 25 ομοίως του π.δ. 60/2007 ορίζεται ότι: «Οι αναθέτουσες αρχές μπορούν να συνάπτουν τις δημόσιες συμβάσεις τους προσφεύγοντας σε διαδικασία με διαπραγμάτευση, χωρίς να προηγείται δημοσίευση σχετικής προκήρυξης, στις ακόλουθες περιπτώσεις [...]

4. Προκειμένου για δημόσιες συμβάσεις έργων και υπηρεσιών: α) όταν αφορούν συμπληρωματικά έργα ή υπηρεσίες που δεν περιλαμβάνονταν στην αρχικώς κατακυρωθείσα μελέτη ούτε στην αρχική σύμβαση και τα οποία, λόγω μη προβλέψιμων περιστάσεων, κατέστησαν αναγκαία για την εκτέλεση των εργασιών ή της υπηρεσίας, όπως περιγράφεται στην αρχική σύμβαση, υπό την προϋπόθεση ότι η ανάθεση γίνεται στον οικονομικό φορέα που εκτελεί τις υπηρεσίες αυτές ή την υπηρεσία αυτή, εφόσον τα συμπληρωματικά έργα ή οι υπηρεσίες είτε δεν μπορούν, από τεχνική ή οικονομική άποψη, να διαχωριστούν από την αρχική σύμβαση χωρίς να δημιουργηθούν μείζονα προβλήματα για τις αναθέτουσες αρχές είτε μπορούν να διαχωριστούν από την εκτέλεση της αρχικής σύμβασης, πλην όμως είναι απόλυτα αναγκαία για την ολοκλήρωσή της. Το σωρευτικό ποσό των συναπτομένων συμπληρωματικών έργων ή υπηρεσιών δεν επιτρέπεται να υπερβαίνει το 50% του ποσού της αρχικής σύμβασης, [...]».

9. Στο άρθρο 45 του ν. 3669/08 (ΦΕΚ Α' 116/18-06-2008) με τίτλο «Κύρωση της κωδικοποίησης της νομοθεσίας κατασκευής δημοσίων έργων» ορίζεται ότι: "..... 2. Επιτρέπεται η τροποποίηση της εγκεκριμένης μελέτης, κατά τη διάρκεια εκτέλεσης του έργου, για τη διόρθωση σφαλμάτων της ή τη συμπλήρωση ελλείψεων της ή για λόγους που υπαγορεύονται από απρόβλεπτες περιστάσεις. Προς τούτο υποβάλλεται πρόταση της διευθύνουσας υπηρεσίας του έργου προς την προϊσταμένη αρχή, η οποία αποφασίζει ύστερα από γνώμη του αρμόδιου τεχνικού συμβουλίου κατασκευών. Αν η τροποποίηση αποδίδεται σε σφάλματα και ελλείψεις της μελέτης και ο μελετητής αποδέχεται την ευθύνη του, τροποποιεί τη μελέτη κατά την παράγραφο 4 του άρθρου 31 του ν. 3316/ 2005, εφόσον δεν έχουν παραγραφεί οι αξιώσεις του εργοδότη. Σε κάθε άλλη περίπτωση την τροποποίηση αναλαμβάνει ο ανάδοχος του έργου σε συνεργασία με μελετητή που διαθέτει τα νόμιμα προσόντα. Για να εισαχθεί το θέμα στο Τεχνικό Συμβούλιο πρέπει η τροποποιητική μελέτη να είναι σε στάδιο αντίστοιχο με την προς τροποποίηση και να έχει τεθεί υπόψη του αρχικού μελετητή που διατυπώνει εγγράφως σε εύλογη προθεσμία τη γνώμη του.

Κατά τη συζήτηση στο συμβούλιο καλούνται προς ακρόαση ο αρχικός μελετητής, ο ανάδοχος του έργου ή εκπρόσωποί τους και εκπρόσωπος της υπηρεσίας που ενέκρινε την αρχική μελέτη, οι οποίοι υποβάλλουν γραπτό υπόμνημα. Η προϊσταμένη αρχή εκδίδει την απόφαση περί αποδοχής της πρότασης τροποποίησης της μελέτης, μέσα σε προθεσμία τριάντα (30) ημερών από την έκδοση της γνωμοδότησης του συμβουλίου και η κοινοποίηση της απόφασης στην υπηρεσία τήρησης των μητρώων, αποτελεί προϋπόθεση για την πληρωμή των εργασιών της τροποποιητικής μελέτης. Αν η ανάγκη τροποποίησης της μελέτης αποδίδεται σε σφάλματα ή ελλείψεις της και δεν έχουν παραγραφεί οι αξιώσεις του κυρίου του έργου κατά του μελετητή, εφαρμόζονται οι διατάξεις του τελευταίου εδαφίου της παραγράφου 4 του άρθρου 31 του ν. 3316/2005. Ο μελετητής της αρχικής μελέτης μπορεί να ασκήσει αίτηση θεραπείας κατά της απόφασης περί τροποποίησης της μελέτης, αν αυτή αποδίδεται σε σφάλματα ή παραλείψεις της μελέτης. Η άσκηση αίτησης θεραπείας αναστέλλει τις εις βάρος του μελετητή οικονομικές συνέπειες και την έναρξη της πειθαρχικής διαδικασίας, όχι όμως την εφαρμογή της τροποποιημένης μελέτης.

Η απόφαση κοινοποιείται στα αρμόδια για την κίνηση της πειθαρχικής διαδικασίας κατά του μελετητή και των υπαιτιών υπαλλήλων όργανα, αν η ανάγκη τροποποίησης οφείλεται σε λάθη ή παραλείψεις της μελέτης”.

10. Στο άρθρο 57 του ν. 3669/08 (ΦΕΚ Α' 116/18-06-2008) με τίτλο «Κύρωση της κωδικοποίησης της νομοθεσίας κατασκευής δημοσίων έργων» ορίζεται ότι: «...1. Το έργο εκτελείται σύμφωνα με τη σύμβαση και τα τεύχη και σχέδια που τη συνοδεύουν. Ο φορέας κατασκευής του έργου έχει το δικαίωμα, αν προκύψει ανάγκη εκτέλεσης συμπληρωματικών εργασιών, που δεν περιλαμβάνονται στο αρχικό ανατεθέν έργο ούτε στην πρώτη συναφθείσα σύμβαση και οι οποίες κατέστησαν αναγκαίες λόγω απρόβλεπτων περιστάσεων κατά την εκτέλεση του έργου, όπως αυτό περιγράφεται στην αρχική σύμβαση, να συνάπτει σύμβαση με τον ανάδοχο του έργου, με την προϋπόθεση ότι οι συμπληρωματικές εργασίες δεν μπορούν τεχνικά ή οικονομικά να διαχωριστούν από την κύρια σύμβαση, χωρίς να δημιουργήσουν μείζονα προβλήματα για τις αναθέτουσες αρχές ή όταν αυτές οι εργασίες, μολονότι μπορούν να διαχωριστούν από την αρχική σύμβαση, είναι απόλυτα αναγκαίες για την τελειοποίησή της. Το συνολικό ποσό των συμβάσεων αυτών δεν μπορεί να υπερβαίνει το ποσοστό του πενήντα τοις εκατό (50%) του ποσού της αρχικής σύμβασης, στο οποίο συμπεριλαμβάνεται και η αμοιβή για τη σύνταξη των τυχόν απαιτούμενων μελετών για τις συμπληρωματικές εργασίες. Η εκτέλεση των συμπληρωματικών εργασιών είναι υποχρεωτική για τον ανάδοχο του έργου και, προκειμένου να υπογραφεί η σύμβαση για την εκτέλεσή τους, απαιτείται γνώμη του οικείου τεχνικού συμβουλίου. Για τον καθορισμό τιμών μονάδας στις εργασίες της συμπληρωματικής σύμβασης λαμβάνονται οι τιμές της αρχικής σύμβασης και για τον κανονισμό τιμών μονάδας στις νέες εργασίες της συμπληρωματικής σύμβασης εφαρμόζονται οι παράγραφοι 5, 6 και 7 (...).

3. Με τα ποσά των απρόβλεπτων δαπανών (απρόβλεπτα) που περιλαμβάνονται στην αρχική σύμβαση καλύπτονται ιδίως δαπάνες που προκύπτουν από εφαρμογή νέων κανονισμών ή κανόνων που καθιερώθηκαν ως υποχρεωτικοί μετά την ανάθεση του έργου, καθώς και από προφανείς παραλείψεις ή σφάλματα της προμέτρησης της μελέτης ή από απαιτήσεις της κατασκευής οι οποίες καθίστανται απαραίτητες για την αρτιότητα και λειτουργικότητα του έργου, παρά την πλήρη εφαρμογή των σχετικών προδιαγραφών κατά την κατάρτιση των μελετών του έργου και υπό την προϋπόθεση να μην τροποποιείται το «βασικό σχέδιο» του έργου, δηλαδή ή όλη κατασκευή, καθώς και τα βασικά διακριτά στοιχεία της, όπως προβλέπονται από την αρχική σύμβαση [...]

III. Νομική Εκτίμηση

11. Το υπό εξέταση αίτημα της ΔΑΣΜ αφορά στη σύναψη συμπληρωματικής «δημόσιας σύμβασης έργου» με την έννοια της περίπτωσης β της παραγράφου 2 του άρθρου 2 του π.δ. 60/2007. Ο προϋπολογισμός δημοπράτησης του έργου, όπως αποτιμήθηκε κατά το χρόνο αποστολής της προκήρυξης του διαγωνισμού, ανέρχεται στο ποσό των 26.016.260,16€ (χωρίς ΦΠΑ). Η δε δαπάνη της συμπληρωματικής σύμβασης, η οποία αποτελεί παρακολούθημα της αρχικής σύμβασης, ανέρχεται σε 5.585.715,39€ (χωρίς Φ.Π.Α. 23%). Η συνολική αθροιζόμενη αξία, βάσει του άρθρου 8 παρ. 1 του π.δ. 60/2007, του προϋπολογισμού δημοπράτησης του έργου και της δαπάνης της συμπληρωματικής σύμβασης εργασιών, ανέρχεται σε 31.601.975,55€ και, συνεπώς, υπερβαίνει το ποσό των κατώτατων ορίων δημοσίων

συμβάσεων έργων που τίθενται με το άρθρο 6 του π.δ. 60/2007, όπως αυτά ισχύουν μετά τη δημοσίευση του Κανονισμού (ΕΕ) με αριθ. 1336/2013, ήτοι το ποσό των 5.186.000,00€ χωρίς Φ.Π.Α. Ως εκ τούτου, συντρέχει η αρμοδιότητα της Αρχής για εξέταση του αιτήματος και παροχή σύμφωνης γνώμης κατ' άρθρο 2 παρ. 2 περ. γ υποπερ. δδ του ν. 4013/2011, όπως ισχύει.

12. Σύμφωνα με πάγια νομολογία του ΔΕΕ, η διαδικασία με διαπραγμάτευση έχει εξαιρετικό χαρακτήρα και επιτρέπεται να εφαρμόζεται μόνο στις περιοριστικώς απαριθμούμενες στα άρθρα 30 και 31 της Οδηγίας 2004/18/ΕΚ (αντίστοιχα άρθρα 24 και 25 π.δ. 60/2007) περιπτώσεις (βλ. σχετικώς ΔΕΕ, απόφαση της 8ης Απριλίου 2008, C 337/05, Επιτροπή κατά Ιταλίας, Συλλ. 2008, I-2173, σκέψη 56). Συναφώς επισημαίνεται ότι οι ανωτέρω διατάξεις στο μέτρο που εισάγουν εξαιρέσεις που συνιστούν παρέκκλιση από τη βασική ρύθμιση, δηλαδή από τους κανόνες που αποσκοπούν στη διασφάλιση της αποτελεσματικότητας των αναγνωριζομένων από τη Συνθήκη για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Σ.Λ.Ε.Ε.) δικαιωμάτων στον τομέα των δημοσίων συμβάσεων, πρέπει να αποτελούν αντικείμενο συσταλτικής ερμηνείας.

Συγκεκριμένα, προκειμένου η Οδηγία 2004/18/ΕΚ να μην απολέσει την πρακτική αποτελεσματικότητά της, τα κράτη μέλη και οι αναθέτουσες αρχές τους δεν επιτρέπεται να προβλέπουν περιπτώσεις προσφυγής στη διαδικασία με διαπραγμάτευση που δεν προβλέπονται από την εν λόγω οδηγία ή να συνοδεύουν τις ρητώς προβλεπόμενες από την οδηγία αυτή περιπτώσεις, με νέους όρους που έχουν ως αποτέλεσμα να καθιστούν ευκολότερη την προσφυγή στην εν λόγω διαδικασία (βλ. ΔΕΕ, αποφάσεις της 18^{ης} Μαΐου 1995, C-57/94, Επιτροπή κατά Ιταλίας, Συλλ. 1995, σ. I-1249, σκέψη 23, της 28^{ης} Μαρτίου 1996, C-318/94, Επιτροπή κατά Γερμανίας, Συλλ. 1996, σ. I-1949, σκέψη 13 και της 13^{ης} Ιανουαρίου 2005, C-84/03, Επιτροπή κατά Ισπανίας, Συλλ. 2005, I-13947, σκέψη 48). Το δε βάρος απόδειξης της ύπαρξης εξαιρετικών περιστάσεων που δικαιολογούν την παρέκκλιση, φέρει εκείνος ο οποίος τις επικαλείται (βλ. ΔΕΚ απόφαση της 14.9.2004, Υπόθεση C-385/02, απόφαση της 18.5.1995, Υπόθεση C-57/94, απόφαση της 12.1.1994, Υπόθεση C-296/92, απόφαση της 17.11.1993, Υπόθεση C-71/02, απόφαση της 10.3.1987, Υπόθεση C-199/85, Υπόθεση C-394/02, Επιτροπή κατά Ελλάδας).

13. Ειδικότερα, η εφαρμογή του άρθρου 25 παρ. 4 περ. α του π.δ. 60/2007, στη βάση της οποίας παρέχεται η δυνατότητα στις αναθέτουσες αρχές να συνάπτουν δημόσιες συμβάσεις έργων και υπηρεσιών με τη διαδικασία της διαπραγμάτευσης χωρίς δημοσίευση προκήρυξης διαγωνισμού, προϋποθέτει σωρευτικά τα κάτωθι:

- α)** να αφορούν συμπληρωματικά έργα ή υπηρεσίες που δεν περιλαμβάνονταν στην αρχικώς κατακυρωθείσα μελέτη, ούτε στην αρχική σύμβαση,
- β)** να κατέστησαν, λόγω μη προβλέψιμων περιστάσεων, αναγκαία για την εκτέλεση των εργασιών ή της υπηρεσίας, όπως περιγράφεται στην αρχική σύμβαση,
- γ)** η ανάθεση να γίνεται στον οικονομικό φορέα που εκτελεί τις υπηρεσίες αυτές ή την υπηρεσία αυτή,
- δ)** τα συμπληρωματικά έργα ή οι υπηρεσίες να μην μπορούν, από τεχνική ή οικονομική άποψη, να διαχωριστούν από την αρχική σύμβαση χωρίς να δημιουργηθούν μείζονα προβλήματα για τις αναθέτουσες αρχές, είτε να μπορούν να διαχωριστούν από την εκτέλεση της αρχικής σύμβασης, πλην όμως να είναι απόλυτα αναγκαία για την ολοκλήρωσή της και
- ε)** το σωρευτικό ποσό των συναπτομένων συμβάσεων συμπληρωματικών έργων ή υπηρεσιών να μην υπερβαίνει το 50% του ποσού της αρχικής σύμβασης.

14. Όπως παγίως έχει κριθεί, ως «απρόβλεπτες περιστάσεις» θεωρούνται αιφνίδια πραγματικά γεγονότα, τα οποία δεν ανάγονται στο χρόνο κατάρτισης της αρχικής σύμβασης και, παρότι η μελέτη (οριστική ή προμελέτη), με βάση την οποία προσδιορίσθηκε το τεχνικό αντικείμενο του έργου, υπήρξε κατά το δυνατόν πλήρης και ακριβής, αντικειμενικά δεν ήταν δυνατόν να προβλεφθούν, σύμφωνα με τους κανόνες της ανθρώπινης εμπειρίας και λογικής και να ενταχθούν στο αρχικό έργο και τη συναφθείσα σύμβαση (βλ. ΕΣ Απόφ. VI Τμ. 27/2013, Απόφ. VII Τμ. 2/2012, Απόφ. Τμ. Μείζ.-7 μελούς σύνθεσης 3205/2011, Αποφ. VI Τμ. 2726/2010, 2506/2009, 1780/2009, Πράξ. VI Τμ. 52/2007, 106/2003). Οι περιστάσεις που επικαλούνται οι αναθέτουσες αρχές για την αιτιολόγηση του απρόβλεπτου δεν πρέπει να απορρέουν από δική τους ευθύνη, το δε βάρος απόδειξης περί του ότι συντρέχουν όντως οι έκτακτες περιστάσεις που δικαιολογούν την προσφυγή στη διαδικασία αυτή το φέρει εκείνος ο οποίος τις επικαλείται (βλ. ενδεικτικά ΕΣ Πράξη Ε' Κλιμ.

610/2011 και Αποφ. VI Τμ. 705/2012, 2066/2010, 3359, 3357, 2502, 1780/2009). Περαιτέρω, δεν μπορούν σε καμία περίπτωση να θεωρηθούν ως «συμπληρωματικές εργασίες» οφειλόμενες σε απρόβλεπτα γεγονότα εκείνες που αφορούν σε επέκταση του τεχνικού αντικειμένου του έργου ή στη βελτίωση της ποιότητάς του, διότι είναι ανεπίτρεπτη η εκ των υστέρων μεταβολή του αντικειμένου του έργου καθόσον δεν ήταν γνωστή στο σύνολο των διαγωνιζομένων κατά την υποβολή της προσφοράς τους και δεν αποτέλεσε τη βάση της διαδικασίας ανάδειξης αναδόχου (βλ. ΕΣ Απόφ. VI Τμ. 27/2013, Απόφ. VII Τμ. 2/2012, Αποφ.Τμ.Μείζονος-7μελούς σύνθεσης 3205/2011, 3053/2011, 3030/2011, Απόφ. VI Τμ. 2069/2010, 20/2008, Πράξ. VI Τμ. 108/2007, 232/2006, 216/2006, 198/2006, 192/2006, 98/2006) ή οφείλονται σε έλλειψη επιμέλειας της αναθέτουσας αρχής (βλ. ΕΣ Πράξ. Ε' Κλιμ. 228/2009, 355/2008, 259/2008).

15. Εν προκειμένω, από τα στοιχεία του φακέλου της κρινόμενης υπόθεσης αναφορικά με τις προϋποθέσεις εφαρμογής του άρθρου 25 παρ. 4 περ. α του π.δ. 60/2007, ως αναλύθηκαν στην παρ. 13 της παρούσης, προκύπτουν τα ακόλουθα:

1) Ως προς τις εργασίες λόγω αλλαγής της στάθμης του υδροφόρου ορίζοντα:

Οι αιτούμενες εργασίες που προτείνεται να συμπεριληφθούν στην 1η ΣΣΕ (αύξηση του πάχους της πλάκας θεμελίωσης και της λειτουργίας των περιμετρικών φρεατοπασσάλων για την αντιμετώπιση της άνωσης, νέες εργασίες αντιστήριξης των πρανών του κτηρίου Γ', καθώς και διερεύνηση των θεμάτων υδατοπροστασίας της) δεν περιλαμβάνονται στην αρχική μελέτη, ούτε στην αρχικά συναφθείσα σύμβαση, διότι προέκυψαν μετά την τροποποίηση των αρχικών μελετών λόγω απρόβλεπτων περιστάσεων.

Από την επεξεργασία των βροχομετρικών στοιχείων της τελευταίας 20ετίας για την περιοχή της Αθήνας προκύπτει ότι κατά την περίοδο που προηγήθηκε της περιόδου εκτέλεσης της αρχικής γεωτεχνικής έρευνας (Ιούνιος 2001) εμφανίζονται τα μικρότερα ύψη βροχόπτωσης της τελευταίας 20ετίας, ενώ οι μετρήσεις στάθμης των πρόσφατων ερευνών (Ιούνιος 2013, Οκτώβριος - Νοέμβριος 2013) αντιστοιχούν στα σχετικά μεγαλύτερα ύψη βροχόπτωσης της τελευταίας 20ετίας και για το λόγο αυτό εμφανίζονται αρκετά υψηλότερες (βλ. Τεχνική Έκθεση σχετική με τη στάθμη του Υ.Υ.Ο.). Το νέο αυτό δεδομένο επηρεάζει τις παραδοχές σχετικά με τη στάθμη του υδροφόρου ορίζοντα για την εκπόνηση της στατικής μελέτης του κτηρίου (ύπαρξη του κτηρίου εντός Υ.Υ.Ο.), αλλά και τη μελέτη της προσωρινής αντιστήριξης με τη μέθοδο των αλληλοτεμνόμενων πασσάλων. Η σημαντική διαφορά στη βροχόπτωση και την υδρογεωλογία του λεκανοπεδίου, όπως αυτή επηρεάστηκε από τα πολλά και μεγάλα έργα που εκτελέστηκαν στη δεκαετία αυτή, συνιστούν μεταβολές που δεν ήταν δυνατό να προβλεφθούν. Επομένως, τόσο οι οριστικές μελέτες (στατική μελέτη, Η/Μ μελέτη, γεωτεχνική έρευνα κλπ) με βάση τις οποίες προσδιορίστηκε το αρχικό τεχνικό αντικείμενο του έργου, όσο και η διακήρυξη δημοπράτησης του έργου, παρότι υπήρξαν κατά τον χρόνο σύνταξής τους πλήρεις και ακριβείς, δεν περιελάμβαναν τις σχετικές συμπληρωματικές εργασίες, οι οποίες είναι αναγκαίες για την ολοκλήρωση της αρχικής σύμβασης όπως περιγράφεται στα συμβατικά τεύχη του έργου.

Οι υπόψη εργασίες ανατίθενται στον ανάδοχο του εκτελούμενου έργου, και δεν μπορούν από τεχνική άποψη, να διαχωριστούν από την αρχική σύμβαση χωρίς να δημιουργηθούν μείζονα προβλήματα για την αναθέτουσα αρχή καθόσον αποτελούν πρόσθετες εργασίες ή και κύριες εργασίες (οι πάσσαλοι πακτώνονται στο κτήριο και αναλαμβάνουν μέρος της άνωσης). Το άθροισμα του συνόλου των δαπανών, συμπεριλαμβανομένης και της εν λόγω δαπάνης των ανωτέρω εργασιών (3.314.140,77€) δεν υπερβαίνει το 50% του ποσού της αρχικής σύμβασης. Επομένως για τις υπόψη εργασίες συντρέχουν οι προϋποθέσεις εφαρμογής του άρθρου 25.4(α) του π.δ. 60/2007. Οι αιτούμενες εργασίες που προτείνεται να συμπεριληφθούν στην 1η ΣΣΕ (αύξηση του πάχους της πλάκας θεμελίωσης και της λειτουργίας των περιμετρικών φρεατοπασσάλων για την αντιμετώπιση της άνωσης, νέες εργασίες αντιστήριξης των πρανών του κτηρίου Γ', καθώς και διερεύνηση των θεμάτων υδατοπροστασίας της) δεν περιλαμβάνονται στην αρχική μελέτη, ούτε στην αρχικά συναφθείσα σύμβαση, διότι προέκυψαν μετά την τροποποίηση των αρχικών μελετών λόγω απρόβλεπτων περιστάσεων.

2) Ως προς τις νέες εργασίες λόγω εύρεσης επικίνδυνου υλικού (αμίαντος):

Δεν μπορεί να υποστηριχθεί ότι κατεβλήθη από την αναθέτουσα αρχή η ενδεδειγμένη επιμέλεια και προσοχή για τον εντοπισμό επικίνδυνων υλικών (αμίαντος) που προϋπήρχαν σε επιφάνειες παλαιών επιχρισμάτων προ της δημοπράτησης του έργου, με συνέπεια οι εργασίες αυτές να σχηματοποιηθούν κατά την εκτέλεση των εργασιών αποξηλώσεων – καθαιρέσεων στο κτήριο Α' της Ε.Π.Μ.Α.Σ.. Η ταυτότητα και η ποιότητα των υλικών του κτιρίου αποτελούν αναγκαία δεδομένα, τα οποία μπορούσαν -με την καταβολή της ενδεδειγμένης επιμέλειας- και θα έπρεπε να είχαν ληφθεί υπόψη από την αναθέτουσα αρχή κατά τον αρχικό σχεδιασμό.

Σημειωτέον ότι η προστασία των εργαζομένων από τον αμίαντο αποτελεί υποχρέωση του εργοδότη και ρυθμίζεται από το πδ 212/2006 (Α' 212), το οποίο περιλαμβάνει ειδική πρόβλεψη για την υποχρέωση λήψης μέτρων εντοπισμού αμιαντούχων υλικών πριν την έναρξη των εργασιών κατεδάφισης ή συντήρησης (αρ. 10). Σύμφωνα δε με την Εγκύκλιο Εφαρμογής του πδ. 212/2006 (με αρ. πρωτ. 130114/06-07-2007, άρθρο 10 Εντοπισμός αμιαντούχων υλικών), *"... γενικά θεωρείται πιθανό κάποιο κτίριο ή εγκατάσταση να περιέχει αμίαντο ή αμιαντούχα υλικά αν: - το κτίριο κατασκευάστηκε μεταξύ του 1950-1980 και μάλιστα εάν ήταν κτίριο που κτίστηκε με προδιαγραφές άλλων χωρών (κυρίως ξενοδοχεία, νοσοκομεία και άλλα δημόσια κτίρια,..."* και στην προκειμένη περίπτωση το υπόψη κτίριο Α' κτίστηκε το 1960.

Επομένως, οι προκύπτουσες εργασίες απομάκρυνσης των αμιαντούχων υλικών δεν είναι συμπληρωματικές εργασίες οφειλόμενες σε μη προβλέψιμες περιστάσεις, κατά την έννοια των διατάξεων του άρθρου 25 παρ.4 α του πδ. 60/2007, και παρέλκει η εξέταση των λοιπών προϋποθέσεων ως προς αυτές.

3) Ως προς τις εργασίες λόγω των νέων ευρημάτων στον φέροντα οργανισμό του κτηρίου Β' :

Κατά την εκτέλεση των εργασιών αποξηλώσεων – καθαιρέσεων στο κτήριο Β και ειδικότερα κατά την εκσκαφή των θεμελίων προκειμένου να γίνει η προετοιμασία για τις εργασίες ενισχύσεων του φέροντος οργανισμού του κτηρίου Β, σύμφωνα με την εγκεκριμένη στατική μελέτη, διαπιστώθηκε σημαντική διαφοροποίηση στα γεωμετρικά χαρακτηριστικά και στις θέσεις των συνδετήριων δοκών των πεδίων θεμελίωσης. Η υπόψη διαπίστωση συνιστά απρόβλεπτο γεγονός, διότι η ακριβής θέση και οι διατάξεις των συνδετήριων δοκών των πεδίων θεμελίωσης δεν μπορούσαν να διαπιστωθούν από τα αρχικά σχέδια της μελέτης εφαρμογής του κτηρίου Β', αλλά μόνο από την επί τόπου έρευνα κατά τις εργασίες αποκάλυψης των θεμελίων. Το άθροισμα του συνόλου των δαπανών, συμπεριλαμβανομένης και της εν λόγω δαπάνης των ανωτέρω εργασιών (124.281,40€) δεν υπερβαίνει το 50% του ποσού της αρχικής σύμβασης. Οι υπόψη συμπληρωματικές εργασίες είναι επίσης ανεξάρτητες της βούλησης της αναθέτουσας αρχής, καθότι οι αρχικές μελέτες (αρχιτεκτονική μελέτη,στατική μελέτη, Η/Μ μελέτη, κλπ), με βάση τις οποίες προσδιορίστηκε το αρχικό τεχνικό αντικείμενο του έργου, υπήρξαν κατά το χρόνο σύνταξής τους πλήρεις και ακριβείς και αντικειμενικά δεν μπορούσαν να προβλεφθούν, σύμφωνα με τους κανόνες της ανθρώπινης εμπειρίας και λογικής (βλ. παρ. 14 ανωτέρω), ώστε να ενταχθούν στο αρχικό έργο και στην αρχική σύμβαση. Επομένως για τις υπόψη εργασίες συντρέχουν οι προϋποθέσεις εφαρμογής του άρθρου 25.4(α) του π.δ. 60/2007.

Κατά την γνώμη των μελών της Αρχής κ.κ. Ε. Καραμανλή και Ι. Κουλούρη, στην εξεταζόμενη περίπτωση και οι εργασίες των ως άνω παραγράφων 1) και 3), δεν είναι συμπληρωματικές εργασίες οφειλόμενες σε μη προβλέψιμες περιστάσεις κατά την έννοια των διατάξεων του άρθρου 25 παρ.4 α του πδ. 60/2007. Συγκεκριμένα, αποτελούν κατά την κοινή πείρα στοιχεία που μπορούσαν και επιβαλλόταν με την καταβολή της ενδεδειγμένης επιμέλειας να προβλεφθούν, ώστε να αποτελέσουν στοιχείο της μελέτης δημοπράτησης του κύριου έργου, ο δε αρχικός σχεδιασμός με βάση τον οποίο προσδιορίστηκε το τεχνικό αντικείμενο του έργου (οριστικές μελέτες ή προμελέτες) δεν υπήρξε πλήρης και ακριβής. Αναλυτικότερα:

α) Οι γεωλογικές συνθήκες της συγκεκριμένης περιοχής, ήτοι η στάθμη του υδροφόρου ορίζοντα στο περιβάλλον εκσκαφής αποτελεί κρίσιμο στοιχείο, το οποίο μπορούσε και θα έπρεπε να είχε μελετηθεί κατάλληλα και προβλεφθεί από την Αναθέτουσα Αρχή κατά τη δημοπράτηση του έργου, με δεδομένη την ταυτότητα του έργου και τη χωροθέτησή του. Συγκεκριμένα, το κτίριο Γ' είχε σχεδιαστεί να κείται υπό του εδάφους σε βάθος 15,20 μ. (-22,50 από το μηδέν σχεδιασμού), ενώ η όλη κατασκευή ήταν χωροθετημένη σε υδρογεωλογικό περιβάλλον με σημαντικά παράπλευρα υπόγεια έργα (πχ. μετρό και υπόγειος σταθμός μετρό Ευαγγελισμός). Περαιτέρω, η αναθέτουσα αρχή είχε στη διάθεσή της κατά τη δημοπράτηση ένα εκτενές ιστορικό στοιχείων βροχόπτωσης από το 1990 μέχρι και το 2008 (έτος δημοπράτησης), σύμφωνα με το οποίο το έτος 2001, κατά το οποίο καταγράφηκε το ύψος του υδροφόρου ορίζοντα, εμφανίζονταν τα μικρότερα ύψη βροχόπτωσης. Με δεδομένα τα ανωτέρω, η διακύμανση της στάθμης των υπόγειων νερών δεν μελετήθηκε για ικανό χρονικό διάστημα, ώστε να γίνει γνωστό αν αυτή μπορεί να ανέβει σε τέτοιο σημείο που θα επηρέαζε την θεμελίωση και την όλη κατασκευή, ώστε να προσαρμοστεί κατάλληλα το τεχνικό αντικείμενο. Τέλος, από τα στοιχεία του φακέλου δεν προκύπτει αντικειμενικά απρόβλεπτη μεταβολή των δεδομένων, η οποία ανάγεται σε χρόνο μεταγενέστερο της κατάρτισης της αρχικής σύμβασης, ώστε να μπορεί να θεμελιωθεί το στοιχείο του απροβλέπτου.

β) Η επαλήθευση των γεωμετρικών χαρακτηριστικών και των θέσεων των συνδετήριων δοκών των πεδίων θεμελίωσης του κτιρίου Β, μπορούσε να έχει γίνει πριν την δημοπράτηση του έργου. Αν και ζητήθηκε από τον μελετητή η σχετική άδεια για την εκτέλεση διερευνητικών εργασιών προκειμένου να επαληθεύσει την αξιοπιστία των δεδομένων της ανάλυσής του (βλ. παρ. 3 και 4 του Τεύχους Τεχνικής Έκθεσης στατικής Μελέτης Δεκ. 2008) αυτή δεν του χορηγήθηκε από την αναθέτουσα αρχή.

Εκ των ανωτέρω προκύπτει, κατά τη γνώμη των ανωτέρω μελών, ότι δεν αποδείχθη η συνδρομή της δεύτερης προϋπόθεσης εφαρμογής των διατάξεων του άρθρου 25 παρ. 4α του π.δ/τος 60/2007 (απροβλέπτου) και παρέλκει η εξέταση των λοιπών προϋποθέσεων.

4) Ως προς την αποζημίωση (σταλίες) λόγω της διακοπής των εργασιών :

Οι σταλίες, οι οποίες εν προκειμένω ανέρχονται στο ποσό των 587.280,69€, δεν αποτελούν εργασίες και δεν μπορούν να συμπεριληφθούν σε συμπληρωματική σύμβαση, καθώς αφορούν καταβολή δαπανών λόγω καθυστερήσεων, μειωμένης απόδοσης και μετακινήσεων μηχανημάτων και προσωπικού, λόγω εμποδίων στην εκτέλεση του έργου (βλ. και ΕλΣυν/Κλ.Ε/479/2010, 69/2009). Ως εκ τούτου η νομιμότητα καταβολής του ποσού των 587.280,69€, που αφορά στις σταλίες, εκφεύγει της αρμοδιότητας της Αρχής κατ' άρθρο 2 πδ 60/2007 και, σε κάθε περίπτωση, το ποσό αυτό θα πρέπει να αφαιρεθεί από την υπό κρίση συμπληρωματική σύμβαση.

16. Σύμφωνα με το σχετικό πίνακα του 3ου ΑΠΕ και το διδόμενο ιστορικό, η δαπάνη των επιμέρους εργασιών της 1ης ΣΣΕ ανέρχεται στο ποσό των 3.723.802,17€, στο οποίο συμπεριλαμβάνονται οι αμοιβές μελετών, και επί του ποσού αυτού υπολογίζονται τα ποσά που αφορούν σε ΓΕ+ΟΕ, απρόβλεπτα, αναθεώρηση και αναλογούντα ΦΠΑ. Το υπόψη ποσό δεν υπερβαίνει το 50% του ποσού της αρχικής σύμβασης που ανέρχεται σε 14.744.246,86€. Επισημαίνεται ότι η προτεινόμενη δαπάνη της 1ης ΣΣΕ (3.723.802,17€), πρέπει να επαναπροσδιορισθεί, διότι στις εργασίες λόγω αλλαγής της στάθμης του υδροφόρου ορίζοντα συμπεριλαμβάνονται και οι αμοιβές των μελετών οι οποίες αποτελούν ιδιαίτερη αμοιβή και πρέπει να περιλαμβάνονται σε ξεχωριστό κονδύλι στον σχετικό ΑΠΕ, μη συμπεριλαμβανομένου ΓΕ+ΟΕ (18%), δαπάνης απροβλέπτων και δαπάνης αναθεώρησης (ΣτΕ 1207/2009, 1239/1998, 1262/2004). Επιπλέον, δεδομένου ότι πρόκειται για διαδικασία προσφυγής σε διαπραγμάτευσης χωρίς δημοσίευση προκήρυξης, για τον καθορισμό της αμοιβής των συμπληρωματικών μελετών, δέον είναι, ως αφετηρία εκκίνησης της διαπραγμάτευσης, να εφαρμοστεί η τεκμαρτή έκπτωση της εργολαβίας, για τον υπολογισμό της αμοιβής των προαναφερθέντων μελετών. Ως εκ τούτου, η αιτηθείσα προϋπολογισθείσα δαπάνη ποσού 5.585.715,39€ θα πρέπει να αναπροσαρμοστεί: α) αναφορικά με το ποσό των 587.280,69€, που αφορά στις σταλίες, το οποίο θα πρέπει να αφαιρεθεί, β) αναφορικά με το ποσό των 285.380,00€, που αφορά τις εργασίες απομάκρυνσης αμιάντου, το οποίο θα πρέπει να αφαιρεθεί, γ) αναφορικά με το ποσό που αφορά σε αμοιβές μελετών, οι οποίες πρέπει να περιλαμβάνονται σε ξεχωριστό κονδύλι στον σχετικό ΑΠΕ, μη συμπεριλαμβανομένου ΓΕ+ΟΕ (18%), δαπάνης απροβλέπτων και δαπάνης αναθεώρησης, δ) αναφορικά με το σύνολο της δαπάνης των επιμέρους εργασιών για τις οποίες παρέχεται η σύμφωνη

γνώμη, από την οποία θα πρέπει να αφαιρεθεί το ποσό που αφορά σε αμοιβές μελετών, και στ) αναφορικά με το νέο υπολογισμό των ποσών που αφορούν σε ΓΕ+ΟΕ, απρόβλεπτα, αναθεώρηση και αναλογούντα ΦΠΑ.

IV. Συμπέρασμα

Ενόψει όλων των προεκτεθέντων, με βάση το διδόμενο πραγματικό και από την υπαγωγή αυτού στις προαναφερόμενες και ερμηνευόμενες διατάξεις, επί του τεθέντος ερωτήματος, αποφασίζει κατά πλειοψηφία:

Την εν μέρει αποδοχή του αιτήματος της Διεύθυνσης Αναστήλωσης Νεωτέρων και Σύγχρονων Μνημείων του Υπουργείου Πολιτισμού και Αθλητισμού και την παροχή σύμφωνης γνώμης, σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο 2 παρ. 2. περ.γ υποπερ. δδ του ν. 4013/2011, όπως ισχύει, για τη διενέργεια διαδικασίας με διαπραγμάτευση προκειμένου να συναφθεί η 1η Συμπληρωματική Σύμβαση Εργασιών, **υπό την προϋπόθεση της αναπροσαρμογής της αιτηθείσας προϋπολογισθείσας δαπάνης**, σύμφωνα με τα αναλυτικά αναφερόμενα στο σκεπτικό της εισήγησης.

Αθήνα, 24 Σεπτεμβρίου 2014

	ΘΕΩΡΗΘΗΚΕ Ο Αναπληρωτής Πρόεδρος
	Χρήστος Δετσαρίδης